

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deseti senat)

z dne 11. marca 2021 *

„Predhodno odločanje – Direktiva 2008/115/ES – Člen 5 – Odločba o vrnitvi – Oče mladoletnega otroka, državljan Evropske unije – Upoštevanje koristi otroka ob sprejetju odločbe o vrnitvi“

V zadevi C-112/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložil Conseil d'État (državni svet, Belgija) z odločbo z dne 6. februarja 2020, ki je na Sodišče prispela 28. februarja 2020, v postopku

M. A.

proti

État belge,

SODIŠČE (deseti senat),

v sestavi M. Ilešič, predsednik senata, C. Lycourgos (poročevalec) in I. Jarukaitis, sodnika,

generalni pravobranilec: A. Rantos,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za M. A. D. Andrien, avocat,
- za belgijsko vlado M. Jacobs, M. Van Regemorter in C. Pochet, agentke, skupaj z D. Matrayem in S. Matrayem, avocats,
- za Evropsko komisijo C. Cattabriga in E. Montaguti, agentki,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: francoščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5 Direktive 2008/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o skupnih standardih in postopkih v državah članicah za vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav (UL 2008, L 348, str. 98) v povezavi s členom 13 te direktive ter členoma 24 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru kasacijske pritožbe, ki jo je M. A. vložil zoper sodbo Conseil du contentieux des étrangers (upravno sodišče za spore v zvezi s tujci, Belgija), s katero je bila zavržena njegova tožba za razglasitev ničnosti odločb, s katerima mu je bilo odrejeno, naj zapusti belgijsko ozemlje, in mu je bil prepovedan vstop na to ozemlje.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 Člen 3(1) Konvencije o otrokovih pravicah, sprejete 20. novembra 1989 na Generalni skupščini Združenih narodov, določa:

„Pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, morajo biti otrokove koristi glavno vodilo.“

Pravo Unije

- 4 V uvodnih izjavah 22 in 24 Direktive 2008/115 je navedeno:

„(22) V skladu s Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah iz leta 1989 bi morale države članice pri izvajanju te direktive največjo pozornost posvečati ‚največjim koristim otroka‘. V skladu z Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin[, podpisano 4. novembra 1950 v Rimu,] bi moralo biti spoštovanje družinskega življenja najpomembnejše vodilo držav članic pri izvajanju te direktive.

[...]

(24) Ta direktiva spoštuje temeljne pravice in sprejeta načela, zlasti načela [Listine].“

- 5 Člen 2(1) te direktive določa:

„Ta direktiva se uporablja za državljane tretjih držav, ki nezakonito prebivajo na ozemlju države članice.“

- 6 Člen 5 navedene direktive določa:

„Države članice pri izvajanju te direktive ustrezno upoštevajo:

- (a) največje koristi otroka,
- (b) družinsko življenje,
- (c) zdravstveno stanje zadevnega državljana tretje države,

in spoštujejo načelo nevračanja.“

7 Člen 6(1) te direktive določa:

„Brez poseganja v izjeme iz odstavkov 2 do 5 države članice izdajo odločbo o vrnitvi vsakemu državljanu tretje države, ki nezakonito prebiva na njihovem ozemlju.“

8 Člen 7(2) Direktive 2008/115 določa:

„Države članice lahko, kadar je to potrebno, obdobje za prostovoljni odhod podaljšajo za ustrezno obdobje, ob upoštevanju posebnih okoliščin posameznega primera, kot so dolžina prebivanja, šoloobvezni otroci ter druge družinske in socialne vezi.“

9 Člen 13(1) te direktive določa:

„1. Zadevnemu državljanu tretje države se zagotovi učinkovito pravno sredstvo, da se pritoži zoper odločbo v zvezi z vrnitvijo iz člena 12(1) ali zagotovi njen ponovni pregled pred pristojnim sodnim ali upravnim organom ali pred pristojnim telesom, katerega člani so nepristranski in neodvisni.“

10 Člen 14(1) navedene direktive določa:

„Razen v primerih iz členov 16 in 17, države članice zagotovijo, da se za državljane tretjih držav v obdobju za prostovoljni odhod, odobrenem v skladu s členom 7, in v obdobjih, za katera je bila odstranitev odložena v skladu s členom 9, po možnosti upoštevajo naslednja načela:

- (a) ohrani se enotnost družine z družinskimi člani, prisotnimi na njihovem ozemlju;
- (b) zagotovi se nujna zdravstvena oskrba in osnovno zdravljenje;
- (c) mladoletnikom se zagotovi dostop do osnovnega izobraževalnega sistema ob upoštevanju dolžine prebivanja;
- (d) upoštevajo se posebne potrebe ranljivih oseb.“

Belgijsko pravo

11 Člen 74/13 loi du 15 décembre 1980, sur l'accès au territoire, l'établissement, le séjour et l'éloignement des étrangers (zakon z dne 15. decembra 1980 o vstopu na ozemlje, nastanitvi, prebivanju in odstranitvi tujcev; *Moniteur belge* z dne 31. decembra 1980, str. 14584) določa:

„Pri sprejetju odločbe o vrnitvi minister ali njegov pooblaščenec upošteva koristi otroka, družinsko življenje in zdravstveno stanje zadevnega državljanu tretje države.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

12 Zoper M. A. je bila 24. maja 2018 izdana odredba o zapustitvi belgijskega ozemlja in prepoved vstopa, ki sta mu bili vročeni naslednji dan. Ti odločbi sta ob navedbi, da je vlagatelj kasacijske pritožbe izjavil, da ima partnerico, ki je belgijska državljanica, in hčer, rojeno v Belgiji, temeljili na kaznivih dejanjih, ki jih je storil na tem ozemlju, in na ugotovitvi, da je za vlagatelja kasacijske pritožbe posledično treba šteti, da lahko pomeni grožnjo za javni red.

- 13 Conseil du contentieux des étrangers (upravno sodišče za spore v zvezi s tujci) je s sodbo z dne 21. februarja 2019 zavrnilo tožbo, ki jo je M. A. vložil zoper ti odločbi.
- 14 M. A. je zoper to sodbo 15. marca 2019 vložil kasacijsko pritožbo pri predložitvenem sodišču.
- 15 M. A. v utemeljitev navedene pritožbe med drugim trdi, da je Conseil du contentieux des étrangers (upravno sodišče za spore v zvezi s tujci) napačno menilo, da njegov očitek v zvezi s kršitvijo člena 24 Listine ne izkazuje interesa, ker ni pojasnil, da deluje v imenu svojega mladoletnega otroka. M. A. glede tega poudarja, na eni strani, da je njegov otrok belgijski državljan, da ni naslovnik aktov, ki se izpodbijajo pred Conseil du contentieux des étrangers (upravno sodišče za spore v zvezi s tujci), in da torej nima pravnega interesa ter, na drugi strani, da za to, da bi bile lahko varovane koristi tega otroka, ne sme delovati v njegovem imenu. M. A. poleg tega navaja, da je njegov otrok za to, da bi nadaljeval družinsko življenje z njim, primoran zapustiti ozemlje Evropske unije in se odreči dejanskemu uživanju bistvenega dela pravic, ki so mu podeljene s statusom državljana Unije.
- 16 Predložitveno sodišče meni, da je Conseil du contentieux des étrangers (upravno sodišče za spore v zvezi s tujci) implicitno, vendar gotovo menilo, da se koristi otroka smejo upoštevati le, če se zadevna upravna odločba izrecno nanaša na tega otroka. Poudarja, da se očitek M. A. glede take trditve nanaša na razlago člena 74/13 zakona z dne 15. decembra 1980 o vstopu na ozemlje, nastanitvi, prebivanju in odstranitvi tujcev, s katerim je bil opravljen prenos člena 5 Direktive 2008/115.
- 17 Navedeno sodišče pa meni, da obveznost vlagatelja kasacijske pritožbe, da v imenu svojega otroka izpodbija zakonitost te odločbe, da bi se upoštevale koristi tega otroka, spada v okvir vprašanja procesnega upravičenja, ki se ne nanaša na razlago prava Unije.
- 18 V teh okoliščinah je Conseil d'État (državni svet, Belgija) prekinil odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložil to vprašanje:

„Ali je treba člen 5 Direktive 2008/115, s katerim je državam članicam naloženo, da pri izvajanju Direktive upoštevajo največje koristi otroka, v povezavi s členom 13 te direktive ter členoma 24 in 47 [Listine] razlagati tako, da se z njimi zahteva upoštevanje največjih koristi otroka, ki je državljan Unije, tudi kadar se odločba o vrnitvi sprejme le v zvezi s staršem otroka?“

Vprašanje za predhodno odločanje

- 19 Predložitveno sodišče v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5 Direktive 2008/115 v povezavi s členom 13 te direktive ter členoma 24 in 47 Listine razlagati tako, da morajo države članice pred sprejetjem odločbe o vrnitvi, ki jo spremlja prepoved vstopa, ustrezno upoštevati koristi otroka, tudi če naslovnik te odločbe ni mladoletnik, temveč njegov oče.
- 20 Na začetku je treba, prvič, poudariti, da je treba po mnenju M. A. – ker je Conseil d'État (državni svet) Sodišču predložil vprašanje glede razlage člena 47 Listine in člena 13 Direktive 2008/115 – preučiti, ali je treba ti določbi razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni ureditvi, na podlagi katere mora državljan tretje države, ki je naslovnik odločbe o vrnitvi, ki jo spremlja prepoved vstopa, pred sodiščem, pristojnim za odločanje o zakonitosti te odločbe, delovati v imenu svojega mladoletnega otroka, da bi bile upoštevane koristi tega otroka.
- 21 V skladu s členom 267 PDEU je za predložitev zadeve Sodišču pristojno nacionalno sodišče, in ne stranke v sporu o glavni stvari. Možnost določati vprašanja, ki jih je treba predložiti Sodišču, ima torej le nacionalno sodišče, stranke pa ne morejo spremeniti njihove vsebine. Poleg tega odgovor na predloga za spremembo vprašanj, ki sta ju podali stranki iz postopka v glavni stvari, ne bi bil skladen z vlogo, ki jo ima Sodišče na podlagi člena 267 PDEU, in z obveznostjo Sodišča, da vladam držav

- članic in zainteresiranim strankam zagotovi možnost, da predložijo stališča v skladu s členom 23 Statuta Sodišča Evropske unije, ob upoštevanju dejstva, da so na podlagi te določbe zadevne stranke obveščene le o predložitvenih odločbah (sodba z dne 6. oktobra 2015, T-Mobile Czech Republic in Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, točki 28 in 29 ter navedena sodna praksa).
- 22 V obravnavanem primeru je iz obrazložitve predložitvene odločbe izrecno razvidno, da vprašanje procesnega upravičenja v smislu nacionalnega procesnega prava ni predmet tega predloga za sprejetje predhodne odločbe.
- 23 Zato je treba na vprašanje, ki ga je postavilo predložitveno sodišče, odgovoriti brez upoštevanja predloga, ki ga je podal M. A. Poleg tega se v teh okoliščinah razlaga člena 47 Listine in člena 13(1) Direktive 2008/115 ne zdi nujna za zagotovitev koristnega odgovora temu sodišču.
- 24 Drugič, ugotoviti je treba, da vprašanje za predhodno odločanje temelji na predpostavki nezakonitosti prebivanja M. A. na belgijskem ozemlju. Iz člena 2(1) in člena 6(1) Direktive 2008/115 namreč izhaja, da je odločbo o vrnitvi mogoče izdati zoper državljana tretje države le, če ta na ozemlju zadevne države članice ne prebiva zakonito ali ne prebiva več zakonito (glej v tem smislu sodbo z dne 19. junija 2018, Gnandi, C-181/16, EU:C:2018:465, točki 37 in 38).
- 25 V zvezi s tem je iz predložitvene odločbe razvidno, da je hči M. A. mladoletna belgijska državljanka.
- 26 Taka okoliščina pa lahko pripelje do tega, da je treba M. A. na podlagi člena 20 PDEU priznati dovoljenje za prebivanje na belgijskem ozemlju. To bi načeloma veljalo, če bi bila M. A. in njegova hči brez takega dovoljenja za prebivanje prisiljena zapustiti ozemlje Unije kot celoto (glej v tem smislu sodbo z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točke od 41 do 44 in navedena sodna praksa). Pri tej presoji morajo pristojni organi ustrezno upoštevati pravico do spoštovanja družinskega življenja in koristi otroka, ki so priznane v členu 7 in členu 24(2) Listine.
- 27 Glede tega je Sodišče že ugotovilo, da je za tako presojo okoliščina, da je drugi od otrokovih staršev resnično sposoben in pripravljen vsakodnevno in dejansko sam skrbeti za otroka, upoštevni dejavnik, ki pa sam po sebi ne zadostuje za ugotovitev, da med tistim od staršev, ki je državljan tretje države, in otrokom ne obstaja takšno razmerje odvisnosti, da bi bil navedeni otrok prisiljen zapustiti ozemlje Unije, če bi bila temu državljani tretje države zavrnjena pravica do prebivanja. Taka ugotovitev mora namreč ob upoštevanju koristi zadevnega otroka temeljiti na vseh okoliščinah tega primera, zlasti na njegovi starosti, njegovem fizičnem in čustvenem razvoju, stopnji njegovega čustvenega razmerja z vsakim od njegovih staršev ter na tveganju, da bo imela ločitev od tistega od staršev, ki je državljan tretje države, škodljive posledice za ravnovesje tega otroka (sodba z dne 10. maja 2017, Chavez-Vilchez in drugi, C-133/15, EU:C:2017:354, točki 70 in 71).
- 28 Glede tega pa je treba spomniti, da se v skladu z ustaljeno sodno prakso s členom 267 PDEU uvaja postopek neposrednega sodelovanja med Sodiščem in sodišči držav članic. V okviru tega postopka, ki temelji na jasni ločitvi pristojnosti med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, je za presojo zadevnega dejanskega stanja pristojno nacionalno sodišče, ki mora ob upoštevanju posebnosti zadeve presoditi tako o potrebnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe za izdajo sodbe kot o upoštevni vprašanji, ki jih predloži Sodišču, medtem ko je Sodišče pristojno le, da na podlagi dejstev, ki jih je navedlo nacionalno sodišče, odloči o razlagi ali veljavnosti akta prava Unije (sodba z dne 25. oktobra 2017, Polbud – Wykonawstwo, C-106/16, EU:C:2017:804, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 29 Zato je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti na podlagi predpostavke, v skladu s katero M. A. nezakonito prebiva na belgijskem ozemlju, njeno utemeljenost pa mora preveriti predložitveno sodišče.

- 30 Glede tega je treba spomniti, da kadar državljan tretje države spada na področje uporabe Direktive 2008/115, se morajo v zvezi z njegovo odstranitvijo zanj načeloma uporabiti skupni standardi in postopki iz te direktive, in to dokler se njegovo prebivanje glede na okoliščine primera ne uredi tako, da je v skladu s predpisi (glej v tem smislu sodbi z dne 7. junija 2016, *Affum*, C-47/15, EU:C:2016:408, točka 61, in z dne 19. marca 2019, *Arib in drugi*, C-444/17, EU:C:2019:220, točka 39).
- 31 Člen 5(a) Direktive 2008/115 pa določa, da morajo države članice pri izvajanju te direktive ustrezno upoštevati koristi otroka.
- 32 Kot je razvidno iz besedila te določbe, je ta določba splošno pravilo, ki ga morajo države članice upoštevati takoj ob izvajanju navedene direktive, kar med drugim velja, kadar, kot v obravnavanem primeru, pristojni nacionalni organ izda odločbo o vrnitvi, ki jo spremlja prepoved vstopa, zoper državljana tretje države, ki nezakonito prebiva na ozemlju zadevne države članice in ki je poleg tega oče mladoletnika, ki zakonito prebiva na tem ozemlju.
- 33 Zato – kot je Sodišče že razsodilo – iz te določbe ni mogoče sklepati, da je treba koristi otroka upoštevati le, če se odločba o vrnitvi sprejme v zvezi z mladoletnikom, ne pa če se odločbe o vrnitvi sprejmejo zoper starše tega mladoletnika (glej v tem smislu sodbo z dne 8. maja 2018, *K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji)*, C-82/16, EU:C:2018:308, točka 107).
- 34 Tako razlago poleg tega potrjujeta tako cilj, ki mu sledi člen 5 Direktive 2008/115, kot splošna sistematika te direktive.
- 35 Tako je treba na prvem mestu glede cilja, ki mu sledi člen 5 Direktive 2008/115, na eni strani poudariti, da je namen tega člena, kot je potrjeno v uvodnih izjavah 22 in 24 te direktive, v okviru postopka vračanja, uvedenega z navedeno direktivo, zagotoviti spoštovanje več temeljnih pravic, med katerimi so temeljne otrokove pravice, kot so določene v členu 24 Listine. Iz tega sledi, da se ta člen 5 ob upoštevanju cilja, ki mu sledi, ne sme razlagati ozko (glej po analogiji sodbi z dne 14. februarja 2019, *Buivids*, C-345/17, EU:C:2019:122, točka 51, in z dne 26. marca 2019, *SM (Otrok, postavljen pod alžirsko ureditev kafala)*, C-129/18, EU:C:2019:248, točka 53).
- 36 Na drugi strani člen 24(2) Listine določa, da se morajo pri vseh ukrepih javnih organov ali zasebnih ustanov, ki se nanašajo na otroke, upoštevati predvsem koristi otroka. Iz tega sledi, da je taka določba oblikovana široko in se uporablja za odločbe, naslovniki katerih – kot pri odločbi o vrnitvi, sprejeti zoper državljana tretje države, enega od staršev mladoletnika – ni ta mladoletnik, imajo pa te zanj pomembne posledice.
- 37 Taka ugotovitev je potrjena s členom 3(1) Konvencije o otrokovih pravicah, na katerega se izrecno sklicujejo pojasnila v zvezi s členom 24 Listine.
- 38 V skladu s tem členom 3(1) je treba pri vseh odločitvah, ki se nanašajo na otroke, upoštevati koristi otroka. Zato se taka določba na splošno nanaša na vse odločbe in ukrepe, ki se neposredno ali posredno nanašajo na otroke, kot je navedel Odbor Združenih narodov za otrokove pravice (glej v zvezi s tem Splošno pripombo št. 14 (2013) Odbora za otrokove pravice o pravici otroka do upoštevanja njegovih koristi kot glavnega vodila (člen 3(1)), *CRC/C/GC/14*, točka 19).
- 39 Na drugem mestu je treba glede sobesedila, v katero je umeščen člen 5(a) Direktive 2008/115, poudariti, prvič, da je zakonodajalec Unije, ko je želel, da se elementi, naštetih v navedenem členu 5, upoštevajo le za državljana tretje države, ki mu je bila izdana odločba o vrnitvi, to izrecno določil.
- 40 Tako v nasprotju s členom 5(a) in (b) Direktive 2008/115 iz člena 5(c) te direktive izrecno izhajajo, da morajo države članice ustrezno upoštevati le zdravstveno stanje „zadevnega državljana tretje države“, in sicer izključno zdravstveno stanje naslovnika odločbe o vrnitvi.

- 41 Drugič, iz člena 5(b) te direktive izhaja, da morajo države članice, kadar nameravajo sprejeti odločbo o vrnitvi, ustrezno upoštevati tudi družinsko življenje. Člen 7 Listine, ki se med drugim nanaša na pravico do spoštovanja družinskega življenja, na katero se lahko sklicuje nezakonito prebivajoči državljani tretje države, ki je tako kot M. A. oče mladoletnega otroka, pa je treba brati v povezavi s členom 24(2) Listine, ki določa obveznost upoštevanja koristi njegovega mladoletnega otroka (glej v tem smislu sodbo z dne 26. marca 2019, SM (Otrok, postavljen pod alžirsko ureditev kafala), C-129/18, EU:C:2019:248, točka 67 in navedena sodna praksa).
- 42 Tretjič, z drugimi določbami Direktive 2008/115, kot sta člen 7(2) in člen 14(1) te direktive, se izvaja obveznost upoštevanja koristi otroka, tudi kadar ta ni naslovnik zadevne odločbe.
- 43 Iz vseh zgoraj navedenih preudarkov izhaja, da je treba člen 5 Direktive 2008/115 v povezavi s členom 24 Listine razlagati tako, da morajo države članice pred sprejetjem odločbe o vrnitvi, ki jo spremlja prepoved vstopa, ustrezno upoštevati koristi otroka, tudi če naslovnik te odločbe ni mladoletnik, temveč njegov oče.

Stroški

- 44 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deseti senat) razsodilo:

Člen 5 Direktive 2008/115/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o skupnih standardih in postopkih v državah članicah za vračanje nezakonito prebivajočih državljanov tretjih držav v povezavi s členom 24 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah je treba razlagati tako, da morajo države članice pred sprejetjem odločbe o vrnitvi, ki jo spremlja prepoved vstopa, ustrezno upoštevati koristi otroka, tudi če naslovnik te odločbe ni mladoletnik, temveč njegov oče.

Podpisi